

".. flyverne var meget kede af det, da de kom hjem"

om fejlnekastning af våben og sabotagemateriale over et beboelseskvarter i Næstved

Revideret 05.10.2017

9. april 1940, dagen tyskerne indtog Danmark, forløb så godt som på almindeligvis i Næstved. Børnene gik i skole, selv om de naturligt nok var stærkt interesserede i hvad der var ved at ske. For de yngste klasser gik undervisningen ganske som normalt. Skoleinspektøren talte med de ældste klasser om begivenhederne og opfordrede eleverne til roligt at fortsætte deres arbejde. Myndighederne havde, skulle det værste ske, allerede forberedt sig, og nu blev dette iværksat. Om eftermiddagen kom ordren om mørklægning. Alle skulle om aftenen dække deres vinduer til med mørklægningsgardiner eller med sort papir, intet indendørslys måtte være synligt udenfor. Alt udendørslys skulle afskærmes, inkl. gade- og trafikbelysning samt lygter på biler og cykler. Politiet gik en runde i byen den aften for at kontrollere om det var gjort ordenligt. Og det var det. Kun et sted viste lys og det var færdselslyset ved krydset ved Røde Hus/Herlufsholm. Nu var der kulsort udenfor om aftenen og natten og sådan var det over hele Danmark i de næste godt fem år. Formålet med mørklægningen, var at forhindre fjendtlige fly i at finde vej om natten ved at følge byerne oppe fra luften.

E. Tilflugtsrum.	
a. Offentlige Tilflugtsrum.	
I Næstved Luftværnsomraade er der indrettet ialt 9 offentlige Tilflugtsrum, særlig beregnet for Trafikanter og med Plads til 1095 Personer.	
1. Brogade 10, A/S H. O. Birksted	65 Personer.
2. Ringstedgade 17, Automobilforh. Offer Andersen	200 —
3. Ringstedgade 44—52, Tømrm. Christensen	60 —
4. Sparekassen i Ny Holsted	50 —
5. Sparekassen, Hjultorvet	40 —
6. Næstved Diskontobank, Axeltorv	200 —
7. Bryggeriet „Fønix“, Vordingborgvej	200 —
8. Raadhuset, Teatergade	200 —
9. Sparekassen „Ved Rampen“	80 —
12	Ialt ... 1095 Personer.

Dagen efter blev der indkaldt mandskab til det civile luftværn. Det var der også lavet planer for. Der blev etableret en observationspost på Sjølundstårnet, og der var, når luftalarmen lød, hjælpecentraler flere steder i byen bemandet med specialuddannede folk, som f.eks. brandmænd og sygehjælpere, som kunne træde til hvis det blev nødvendigt. 6 sirener blev stillet op i Næstved og en på Herlufsholm skole. Der blev etableret offentlige tilflugtsrum i byen i tilfælde af at sirenerne gik i gang medens man var på arbejde, eller i byen for at købe ind. Senest 3 minutter efter sirenerne hørtes, skulle gader og veje være mennesketomme. Næstved luftværnsforening udgav et fint hæfte på hele 21 sider, som i detaljer beskrev Næstveds beskyttelsesplan. Med alt fra hvordan man indrettede et tilflugtsrum i sit eget hjem, til hvad man skulle gøre hvis man ikke var i nærheden af dækning når sirenerne hylede. Man skulle *lægge sig fladt ned på*

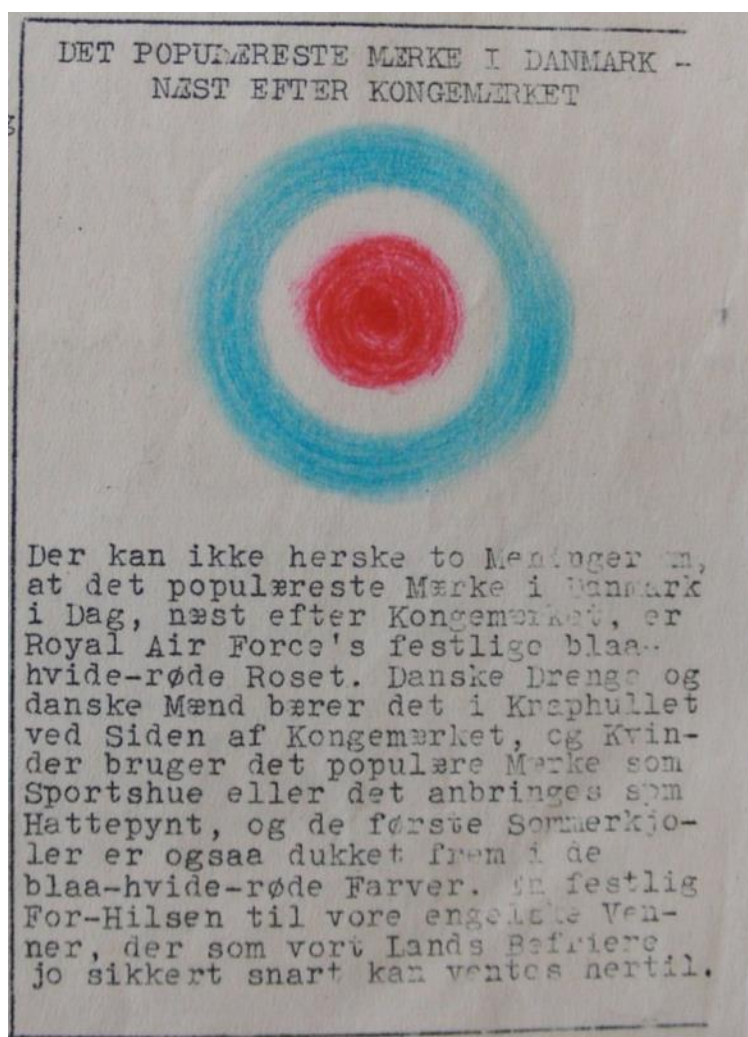
jorden, helst i en grøft eller anden fordybning, skærme hovedet med armene eller klædningsstykker, holde munden åben eller stikke en blyant eller en pind mellem tænderne fra mundvig til mundvig."

Luftværnsmandskabet i Næstved holdt et vågent øje med luftrummet, og luftværnssirenerne gik i gang når fjendtlige fly var i nærheden. Så kunne man nå i dækning i tide. Sirenerne gik mange gange. Og man kan undre sig over hvad alle de fly, som satte alarmerne i gang i Næstved, lavede. England og Danmark var ikke i krig med hinanden. De få gange RAF, Royal Air Force, smed bomber med mål i Danmark var på steder som militært var vigtige for tyskerne. De britiske eller amerikanske bombefly var på vej til Nordtyskland. Det var store larmende fly med en besætning på 7-10 mand, lastet med enten bomber til at nedkaste over byer eller fabrikker, eller miner til at smide i havet for at forstyrre skibstrafikken. Danskerne kaldte disse fly for "flyvende fæstninger". Disse fjendtlige fly blev beskydt fra landjorden og oppe i luften af tyske kampfly. Næstved blev ikke angrebet, men oliedepotet på havnen var på en liste briterne havde som potentielt mål, og det er vist kun held der gjorde, at de ikke bombede Næstved havn.

De fleste luftalarmer var om natten. At blive hevet ud af sengen for at gå i beskyttelse føltes sikkert temmelig belastende, specielt når Næstved mere eller mindre blev sparet for angreb. For som de sagde "her skete der ikke noget". Skoleinspektøren var flink og besluttede at børnene først skulle møde i skolen kl. 9 når der havde været luftalarm. Under samtaler med nogle ældre mennesker som var børn og boede i Næstved under krigen fortalte alle at de var bange for disse kæmpestore larmende fly, som de egentlig ikke så, men hørte. Det er lidt pudsigt at de var bange for dem og alligevel holdt med dem, disse RAF besætninger som kæmpede mod tyskerne, når nu danskerne ikke gjorde. Det blev mode blandt nogle børn og unge mennesker at bruge huer som var strikkede eller hækledede, røde i midten omkranset af en hvid cirkel og med en blå cirkel yderst. Fuldstændig som briterne havde som kendetegn på deres fly. Flere

modige viste at de holdt med briterne under krigen på denne måde, med RAF-farvede huer. Men det blev tyskerne irriterede over og brugen af dem blev forbudt fra 9. juli 1943.

Fra "De Frie Danske" maj 1943

Selv om Næstved ikke blev bombet af de britiske fly var der var to episoder, hvor det kom tæt på at nogen kom til skade. Om aftenen den 21. april 1943, Hitlers fødselsdag, skulle han få det at mærke ved at 425 bombefly blev sendt afsted fra England til at smide bomber over mål i Nordtyskland. Disse fly passerede Næstved på vej til og fra Tyskland. Ved to tiden om natten fik nogle Næstvedborgere sig noget af en overraskende og ubehagelig oplevelse. Overraskende fordi luftværnschefen, politimesteren, havde besluttet ikke at trykke på alarmknappen, selv om fjendtlige fly i den grad var i luftrummet over Næstved og alt kunne ske. Tilsyneladende foregik et såkaldt "dogfight - hundeslagsmål" over byens tage. Et af de allierede fly blev jagtet af et tysk kampfly over Næstved, og de skød mod hinanden. Flere huse blev ramt omkring jernbanen ved Kalbyrisvej. En beboer på Kornbakken 3, den 77 årige Georg Bäunholdt, som åbenbart var udenfor for at se på spektaklet, fortalte om den uhyggelige oplevelse. Han havde set en stor bombemaskine komme lige hen over tagene, og i det samme blev der skudt fra den med to maskingeværer. Kuglerne slog som en haglbyge ind i de nærmeste huse og han mærkede hvordan flere ramte jorden få skridt fra hvor han stod. To af husets beboere havde været døden nær mens de lå i deres senge. Et

projektil fløj igennem soveværelsesvinduet og passerede få centimeter over hovedet på den, i sengen liggende Fru Bäunholdt, og borede sig derefter gennem sengens hovedgærde og væggen! På første sal lå et barn og sov i et værelse, hvor et projektil var gået gennem en vinduesramme med retning lige mod det lille barns hoved. Overalt på taget var der huller af projektiler, og i haven og på vejen kunne flere nedslag ses. Politimesteren i Næstved forklarede den manglende varsling med at det var sent, at det var urimeligt at aktivere de 1000 personer nødvendige til luftalarmtjeneste og at der ikke blev kastet bomber. Det var dumt for det kunne han jo ikke vide ikke ville ske. Heldet var, at de bomber som var blevet nødkastet ikke faldt nær Næstved. Men i oplandet syd for Næstved hørtes *"en eksplosion, som en meget kraftig detonation af en bombe, der var så kraftig at vinduerne klirrede i mange miles omkreds"*. 22 britiske og amerikanske fly blev skudt ned over Danmark den nat med 60 besætningsmedlemmer dræbt. Næstved Tidende omtalte et af de britiske fly som gik brændende i havet ud for Sverige, hvor alle besætningens 7 mand reddede sig med faldskærm. Jeg ved ikke om flyet som deltog i hundeslagsmål over Næstved nåede hjem til England.

Allan Hugsatd har stillet tallene op for hvor mange gange luftrummet over Næstved potentielt blev forstyrret af fjentlige fly. Med hele 668 forvarsler under besættelsesperioden. Sirenene gik som alarm og ved afvarsling ved både alarmtilstand og flyvervarsel. Ved alarmtilstand, som nærmeste var en forvarsling, var der ikke pligt til at gå i beskyttelsesrum. Ved flyvervarsel var luftværnet fuldt bemannet og man skulle søge beskyttelse. For at citere ham: *"Af flyvervarsler havde Næstved i alt 95 og af alarmtilstande 193, hvilket placerede Næstved blandt de mest udsatte byer på Sjælland."* For de godt 4 måneder af 1945 kan ses at sirenene lød i alt 100 x 2 gange i Næstved.

Varslinger for Næstved 9/4 1940 - 5/5 1945:

	<u>1940</u>	<u>1941</u>	<u>1942</u>	<u>1943</u>	<u>1944</u>	<u>1945</u>
forvarsel	21	57	95	132	250	113
flyvervarsel	11		5	10	42	28
alarmtilstand			11	53	57	72

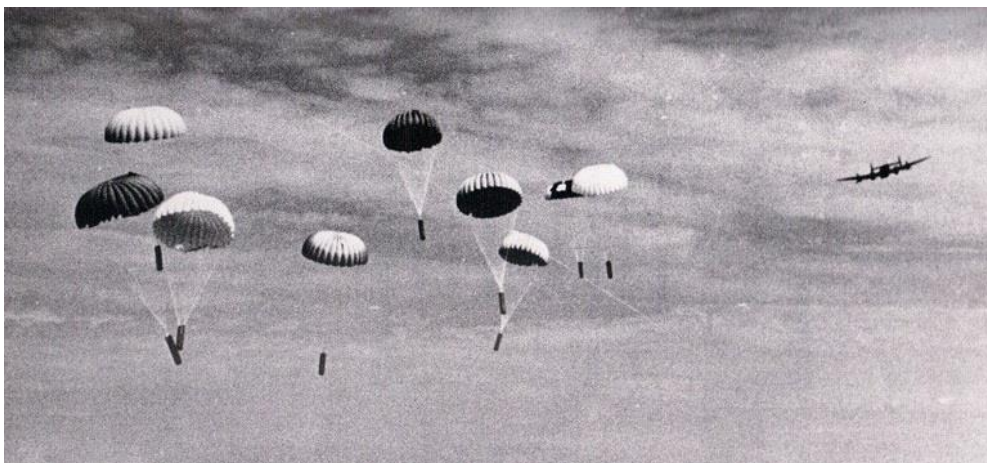
Fra Allan Hugsatds "Kiv og Krig"

Der var oprettet en hemmelig organisation i London, SOE Special Operations Executive, hvorfra briterne bl.a. styrede deres hjælp til modstandsbevægelsen i Danmark. I de sidste år af krigen kunne de britiske fly være lastet med containere fyldt med våben, ammunition og andet sabotagemateriale, som skulle smides ned til de danske modstandsfolk. Flyvningerne skete fra en hemmelig luftbase, Tempsford.

Nedkastningsmissionerne til Danmark fik det umiddelbart mærkelige kodenavn Table Jam, og hvert enkelt mission tilknyttedes et løbenummer som ikke var kronologisk. Table var navnet SOE gav til de danske modstandsgrupper, som de organiserede og som modtog ordre fra London. Efter 1943 kom så Chair grupper af modstandsfolk som skulle bistå de allierede styrker i tilfælde af en invasion i Danmark, også organiseret af SOE. Jam var så sabotage udført af grupper med hvem SOE havde direkte kontakt. Derfra Table Jam.

SOE sørgede for at danskerne fik besked om aftenen via radio, i kode, hvis der skulle finde nedkastninger sted den nat. F.eks. "En hilsen til Helene". Hvis det blev sagt både kl. 18.30 og 21.30, så vidste de med den kode, at de på cyklen skulle ud i den mørke nat til marken, langt væk fra beboelse, hvor de havde aftalt nedkastningen. Flyene var udstyret med en radiomodtager, en rebekka". Hvis de var heldige havde modtagerholdet en lille radiosender, en "eureka" med, hvormed flyet bedre kunne finde dem, også i dårligt vejr. Modtagerholdet skulle også blinke et særligt bogstavsignal til flyet. I øvrigt var der brug for temmelig mange til at samle containerne op, og fjerne dem så hurtig som muligt fra stedet, gerne 60 mænd til en nedkastning. Efterfølgende skulle faldskærmene brændes og containerne blev gemt, f.eks. ved nedgravning eller ved at blive smidt i en mergelgrav. Containerens indhold skulle sendes videre i modstandsbevægelsen, for det var ikke ment til brug lokalt.

Modstandsbevægelsen i Næstved havde fra starten af 1945 været klar til at modtage containere, først ved Holmegårds Mose, og fra slutningen af januar ved Rappenborg Skov ved Saltø. Det var dog ikke her at den første nedkastning fandt sted, og det foregik heller ikke som planlagt. Det var ved denne mission at Næstvedborgerne for anden gang kom direkte i fare. Det skete natten mellem den 7. og 8. februar 1945. Tre Stirling fly var lettet fra luftbasen Tempsford ved 23-tiden på "Table Jam" missionerne 160, 211 og 215, mod hvert deres mål på Sjælland. De var hver lastet med 24 containere med gode ting til modstandsfolkene, en af dem desuden med en særlig pakke.

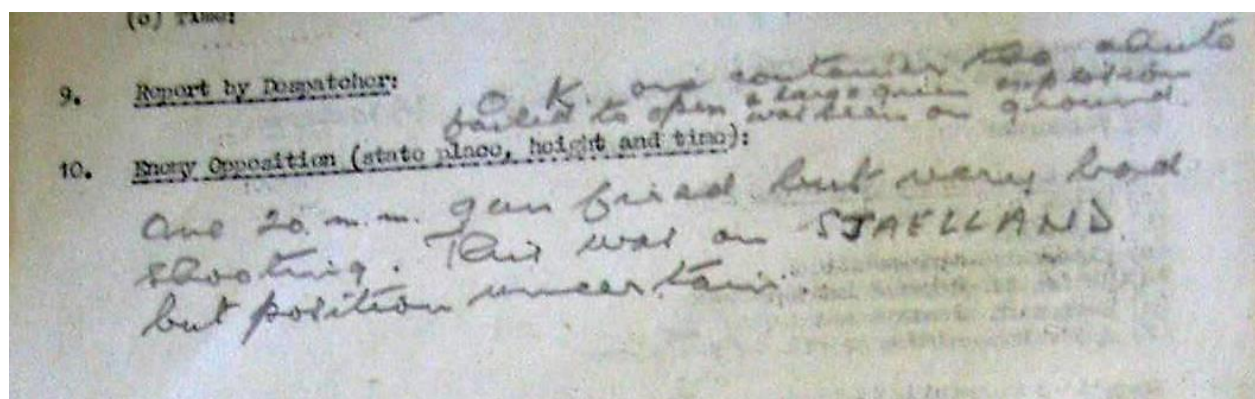

Modstandsbevægelsens leder i Næstved og lederen af modtageholdene, Frits Larsen lyttede til radioen. Der var ikke besked til dem den aften. Det har de givet været glade for, for det var dårligt vejr med udsigt til lidt snefald. Selv om der kun var disse ganske få fjendtlige fly i luften over Sjælland, blev der alligevel tændt for sirenerne kl. 01.45. Et af flyene nåede helt frem til Køge for at konstatere at dets "rebekka" ikke fungerede, og med "*hazy conditions over target area*" besluttede de at vende om og flyve hjem uden at smide deres last. Det lykkedes for det andet fly, ved Basnæs, at finde sit mål, kaste containerne og de nåede helskindet

hjem. Her var ulykken at modtageholdet ikke havde kunnet transportere containerne væk, og de blev fundet af tyskerne om morgenen. Det tredje fly havde svært ved at orientere sig over Sjælland og blev beskudt fra land. Dennes planlagte modtageplads var ved Munke Bjergby, men tyskerne var i området og modtageholdet kunne derfor ikke gennemføre. Det var flyet selvfølgelig uvidende om, og de forvildede sig ca. 40 km. ned til Næstved, som jo var helt mørkelagt. Flybesætningen fik øje på nogle blink fra jorden som de opfattede som det korrekte dog svage signal til dem om, at de var det rigtige sted. I løbet af to minutter, fra 2.36 til 2.38 smed flyet 24 containere og en pakke ud fra 500 fod med 140 mph, og fløj omgående tilbage til England. Vel hjemme rapporterede piloten, Squadron leader Gunton, at mission "Table Jam 215" var udført, dog besværliggjort af dårlig vejr. Han bemærkede at "On reaching target area found we were slightly off track so turned + did a further run picking up lake on pinpoint + straight in to target. Reception was not very good. The lights being poor, but the correct letter was flashed" og at "one container chute failed to open and a large explosion appeared on ground".

DATE	AIRCRAFT TYPE & NUMBER	CREW	DUTY	TIME		DETAILS OF SORTIE OR FLIGHT	REFERENCES
				UP	DOWN		
7 Feb 1945	Stirling V.	S/Lt. REED Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H.	TABLE JAM 160. Completed	22:50	0610	Heavy conditions over target area - made D.R. run from Hoge, reception lights believed to have been seen but on landing could get no joy + Rebecca not working, so no drop made.	
"	Stirling R.	Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H.	TABLE JAM 211 Completed	2310	0605	Ground detail very difficult to pick up owing to slight haze + snow - Target located at 0205 hrs + 24 containers were dropped.	
"	Stirling U	Sgt. GUNTON Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H. Flt. Lt. H. H. H. H.	TABLE JAM 215 Completed	23:15	0635	In reaching target area found to be slightly off track so a second run had to be made - Reception run at 0335 hrs - lights bad. 24 containers + 1 package dropped.	

Jeg har været i kontakt med folk i England, som beskæftiger sig med missionerne udført fra Tempsford og de var så venlige at finde og sende til mig kopier af dokumenterne vedr. Table Jam 215. Her ses de tre fly som var på opgave natten til 8. februar. Stirling flyet havde et mandskab på 7 i alt, men jeg kan desværre ikke tyde alle deres navne. Der er svaret negativt til de kastede personer, propagandafluyers, duer, kaffe eller chokolade. Hele deres rundtur tog 7 timer og 10 minutter, og de landede tilbage i Tempsford kl. 6.25. Angående "enemy opposition" var de kun blevet beskudt en gang, af en "20 mm gun" et sted på Sjælland og det havde ikke været alvorligt, "bad shooting"!

Det var dog ikke over det aftalte nedkastningssted, ude på landet, men over beboelseskvarteret Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej at containerne var blevet smidt. Disse veje ligger imellem togbanelinjerne som delte sig på vej ud af Næstved mod Ringsted og Køge. Det var formentlig signalblink fra banelinjerne som flybesætningen har taget fejl af. Det kunne være gået grueligt galt. Næste dag skrev Næstved Tidende *"Uden forudgående alarmtilstand blæste sirenerne i aftes flyvervarsling, der varede et par timers tid. Ved 3-tiden i morges var der alarmtilstand, og mange mennesker blev vækket af en meget lavtgaaende flyvermaskine over den nordre bydel"*. De fleste Næstveder har vel ligget i deres senge selv om der var flyvevarsling, og vågnede først næste morgen. Nogen er givet blevet vækket af eksplosionen, som skete ved nedfaldet af containeren hvis faldskærm ikke var åbnet, og som hos luftværnet blev noteret som "en lysbombe" i nordøst. Godt nok dalede de øvrige 24 med åbne faldskærme stille ned til jorden, men flere ramte huse og udbygninger. Nogle beboere fik sig en brat opvågnen ved at en container pludselig braste igennem husets tag. En metalcontainer var et rør på 2 meters længde, 50 cm i diameter og den kunne, med indhold, veje op til 200 kg.

Villy Petersen¹, knap 11 år tilbage i februar 1945 og bosat på Ringstedgade 124, bidrog ved et foredrag om fejlnekastningen, med hvordan han huskede det. "Vi blev vækket af et fly der fløj meget, meget lavt. Sådan en 4-motors fly larmede virkelig meget. Vi for ud af sengene alle sammen. Så blev der helt stille igen. Vi havde et vindue ved gavlen og så skygger som gl2ed ned mellem, og over vores og naboens huse." Containerne må være kommet ind over Ringstedgade, mellem husene, og være havnet på Ny Holstedvej. "Vi vidste ikke hvad det var. En af dem gled ned langs de elektriske ledninger så de knitrede og gnistrede, og far troede der blev skudt. Han sagde "Ned på gulvet! Ned på gulvet!" Så gik der et øjeblik og der blev stille." Det var stadig midt om natten så familien gik i seng igen. Faderen skulle tidligt op og på arbejde. Der var i øvrigt ikke sket noget med de elektriske ledninger, alle havde lys i de omkringliggende huse senere på morgenen.

Jeg skrev til facebook siden "Gamle Næstved" hvor jeg efterlyste nogen som havde boet i Ny Holsted området den gang, og som kunne fortælle om hvordan de havde oplevet det. Et par stykke svarede mig. Edith, som boede på Ny Holstedvej nr. 31, fortalte at "*Hos min moster der boede på den anden side af gaden faldt en del våben igennem loftet, og stoppede klods op ad hendes seng*". Det må have været ekstremt chokerende og temmelig skræmmende. For hvad skete der? Og hvad skulle de gøre? Man må næsten gå ud fra at beboerne fra de ramte huse har bevæget sig udenfor for at se om nogen i nabolaget var blevet såret og havde brug for hjælp. Og så for at vurdere skaderne på deres egen ejendom. Men det var jo midt om natten, det var mørkt og dårligt vejr, og man måtte jo ikke tænde for lys udenfor.

Ny Holstedvej

¹ Et billede af en yngre Villy Petersen, født og opvokset på Ringstedgade 124.

Ny Holstedvej 42

En anden ejendom, på Ny Holstedvej 42, fik hele to containere ned igennem taget på forhuset og to i hækken³. Laurids Jensen i nr. 42 var forhenværende kasernemester og efter eksplosionen vel klar over den mulige fare og fornemmede at her skulle de være ekstra påpasselige, så han kontaktede luftværnet nede i byen. En bombesagkyndig tog straks ud til dem for at konstatere at begge containere som var faldet i forhuset indeholdt sprængstof. Det var ikke noget de selv kunne håndtere, der skulle eksperthjælp til, og når de blev hidkaldt så ville tyskerne også få besked. Med is i maven besluttede de derfor at vente og se om der lå andre containere i nærheden. I givet faldt, var det meget vigtigt at modstandsbevægelsen kunne samle så meget som muligt sammen inden tyskerne kom. På det tidspunkt havde de ingen ide om hvor meget der var blevet nedkastet og over hvor stort et område det lå. Der boede i øvrigt adskillige modstandsmænd på disse veje.

Luftalarmen var blevet afblæst 10 minutter over 3. Besked blev sendt rundt til flere af Næstveds modstandsgrupper, og som de sene nattetimer gik over i den tidlige morgen, dukkede flere op for at være med til oprydningen og skaffe det nedkastede af vejen. Frits Larsen var blandt de første som kom. Han mente at faren ved at bjærge containerne var for stor, der er jo ikke langt fra Ny Holsted til Grønnegades Kaserne og tyskerne. Men de andre, med gruppeførereren fra Terpgruppen i spidsen mente det var værd at tage risikoen.

En som var med fortalte hvordan de skyndte sig derud, formodentlig på cykler, *"med maskinpistolerne skudklare, men indsvøbt i papirsække"*. Klokken var omkring 6 og det var stadig mørkt, men det var bare om at komme i gang. Maskinpistolbevæbnede blev sat på vagt, de var klar og parat til at skyde hvis tyskerne dukkede op. Beboerne fra Ny Holstedvej, Militærvej og Gartnervej var nu også ude for at se på. Meget til forundring for modstandsfolkene, for *"det var egentlig fantastisk, at folk turde stå og glo på os, for var der blevet ildkamp, var det gået ud over skyldige og uskyldige"*.

³ To i forhuset ifølge Allan Huglstad. To i hækken ifølge Villy Petersen.

Det viste sig at flere containere havde ramt huse, 3 var faldet i den nærliggende gård Ishøjs mødding, flere hang med faldskærmene i telefonledningerne og andre var spredt rundt i haverne.

Militærvej 9 og 11

På Militærvej 11 må de have sovet igennem det hele. Lige indtil Fru Rasmussen stod tidligt op som hun plejede. Den morgen vækkede hun sin søn Gunnar med nyheden om at der hang en mærkelig faldskærm i naboens frugttræ. 20-årige Gunnar var modstandsmand, og sprang ud af sengen for at se på hvad det var for noget. Han var godt klar over at det måtte være noget vigtigt, og de fik båret det hele ind i deres hus. Det var en pakke, ikke en container, og ved udpakningen fandt de en stor kuffert og en meget, meget tung pakke, som de ikke vidste hvad var. Fru Rasmussen skyndte sig at brænde den anderledes farvede faldskærm og indpakningen i deres gruekedel. Gunnar var en modig ung mand. Han gjorde sig klar til at gå på arbejde som normalt, og gik ned til byen bærende på den store tunge kuffert og pakken. Hans hjerte må have banket helt vildt, for hvad hvis han blev opdaget af tyskerne og standset. Hvordan kunne han forklare hvad der var i kufferten, når han ikke en gang selv vidste hvad det var?

Han blev faktisk overhalet af Peter Olsen som også skulle på arbejde, han var far til Erik, som var i samme modstandsgruppe som Gunnar. Han var nysgerrig over det den unge mand slæbte på, og Gunnar fik Peter Olsen til at tage pakken med til sit arbejde på Brdr. Ravn⁴. Da Gunnar nåede frem til London Magasinet, herretøjsbutikken på Hjultorvet, hvor han arbejdede, lukkede han butikken op og smuttede ind hos nabobutikken Cykle Import. Her forklarede han cykelmanden Vagn Pedersen hvad der var sket, og spurgte hvor han skulle gøre af kufferten og pakken. Vagn Pedersen var også modstandsmand, og kælderen under butikken fungerede som hovedkvarter for den føromtalt byleder Frits Larsen. Så det var det helt rette sted at søge hjælp, og her blev både kuffert og pakke afleveret. Udstyret som kufferten og pakken viste sig at indeholde, var en eureka radiosender, og den kom i brug, dog ikke hos den lokale Rappenborg-modtagegruppe som Gunnar selv skulle bliver en del af.

⁴ Ifølge "Kiv og Krig" side 443. Villy Petersen har påpeget at Peter Olsen normalt ville have mødt meget tidligere på arbejde end den butiksansatte Gunnar Rasmussen. Så det kunne tænkes at han den morgen også havde været med til at bjærge noget af det nedkastede, inden han forsinket tog på arbejde.

"Skipper" gruppen-modtagegruppe Rappenborg skov

Da unge Villy fra Ringstedgade var stået op gik han udenfor for at se sig omkring. Han troede i første omgang at der lå presenninger over de to hustage på Ny Holstedvej nr. 37 og 39, som lå på den anden side af deres baghave. Den ene presenning var rød, den anden hvid. Det viste sig at være faldskærme, og containerne havde ramte husene. Det store held var at de ikke havde ramte Villys families hus, som havde første sal, hvor de havde sovet da containerne blev kastet. Villy gik om til nabohusene, og så datteren til Ny Holstedvej nr. 37 komme ud af huset med en hvid bandage om hovedet, og han var straks bange for hvad der var sket med familien. Det viste sig at være en kaninskindshue teenageren Elinor Petersen havde på. Det var i nummer 37, murermester Petersens bungalow, den røde faldskærm var havnet, og containeren var faldet igennem taget i entreen. Sønnen Peter, også murer, boede i nabohuset med førstesal i nr. 39. Her faldt den hvide faldskærm, hvor containeren havnede i deres køkken.

Villy skulle tilfældigvis møde lidt senere i skole den dag, så han havde tid til at følge med i hvad der skete på Ny Holstedvej og Gartnervej de næste par timer. Det var koldt, men der lå ikke sne. Han fortæller at "Ved Ny Holstedvej nr. 42 var to containere faldet ned i hækken med faldskærmene i haven. En container var gået op og folk ragede patroner til sig. Husets frue trak faldskærmen ind til sig. Den ville hun gerne have." Villy skar sig to faldskærmslinier fra en af faldskærmene ved nr. 42 med sin lommekniv, som dog ikke var så skarp, og de var seje at få skåret over. Villy fik desuden "gaflet et gevær pakket ind i brunt olieret papir" og bar det om til hækken ved deres eget hus og lagde det der. Villys far var jæger og han mente nok faderen kunne bruge det. Villy var ikke bange, men lidt forskrækket og fandt det hele spændende.

Ringstedgade 124

Modstandsmændene, som var dukket op ved 6- tiden knoklede med at rydde det nedkastede fra området. Villy, en udadvendt og opmærksom dreng kendte alle naboerne, og flere af de voksne som nu dukkede op for at bjærge det nedkastede. Han råbte en hilsen til Carl Johan ved navn. Til det svarede mureren Carl Johan Olsen med et "*Hold kæft dreng!*". Man skulle jo være så anonym så muligt, når man var med til den slags, så det gik ikke med navne. Ifølge Villy blev en "*lille lastbil med gasgenerator fra sodavandsfabrikken*" parkeret på Gartnervej så de hurtigt kunne komme væk hvis tyskerne skulle komme. Folk bar containerne til lastbilen igennem haven på Ny Holstedvej 42, og en tilstødende grund på Gartnervej. Alt losset på lastbilen blev dækket til med sodavandskasser.

Da lastbilen med de 14 containere kørte mod et gemmested på Enø sad fire mænd bag på vognen med maskinpistoler i skudstilling. Beboerne stod stadig som tilskuere og råbte hurra. Ifølge modstandsmanden var det "*et pragtfuldt syn, som vi aldrig glemmer; morgenen var skøn, og folk i en ejendommelig ophidset stemning*". Et par af de andre containere blev kørt væk i en jordemoderbil til en lade i Karrebækstorp og yderligere et par containeres indhold blev kørt i en kapret bil til Mogenstrupskoven.

Nogle af containerne var gået i stykker, og våben, patroner og sprængstof lå spredt over det hele. De ting skulle samles sammen og fjernes, noget blev gemt ved mergelgraven ved Kilden, og andet i Kalbyrissskoven. Flere beboere tog lidt våben til sig. På Ny Holstedvej 24 blev våben gemt i hønsehuset, og på Gartnervej var gemmestedet i krybekælderen. En del store drenge, som nysgerrigt havde kigget på, og som gav en hånd med ved oprydningen, så deres snit til at snuppe nogle småting. Ved 11-tiden gav den bombe-sagkyndige efter aftale med Frits Larsen endelig besked til luftværnet om de to containere med sprængstof på Ny Holstedvej 42. De skulle fjernes på en forsvarlig måde. Luftværnet meddelte videre til luftmeldecentralen i København, og så var tyskerne underrettet.

Ny Holstedvej 24

Geværet Villy havde lagt til sin far i hækken var forsvundet da han senere ville hente det. Villy og de andre børn fra kvarteret skulle i skole. Alle på skolen vidste hvad der var sket, mange af børnene havde kigget på. Carl Otto Hansen, 9 år, boede på Kalbyrisvej 18, og havde også fået fat i noget faldskærmsline. Da børnene fik fri fra skole var *"det hele støvsuget af modstandsfolk"*. Nu ventede alle spændt på at tyskerne skulle dukke op. Det må have været meget nervepirrende. Tyskerne kunne jo godt regne ud at der var blevet smidt mere end de to containere med sprængstof som stadig var der. Hvor var containerne henne nu, og hvem havde fjernet dem?

Tyskerne dukkede op hen på eftermiddagen; to store grønne lastbiler med 12-15 tyskere i hver, parkerede på Ny Holstedvej. De gik i gang med at undersøge husene og haverne. De var ikke omme hos Villy i Ringstedgade. Det var skræmmende at få huset undersøgt af soldaterne. Det husker Edith tydeligt i dag 70 år senere *"tyskernes gennemrodning af hele huset"*. Der hvor de havde gemt nogle våben i hønsehuset var tyskerne på vej op ad indkørslen til huset. Snarrådigt skyndte faderen at stille snapseflasken på bordet for at aflede deres opmærksomhed. Imens sønnen, som var modstandsmand, røg ud af bagdøren i sine sivsko og ned på marken bagved. Heldigvis vendte tyskerne om, og de slap for en husundersøgelse. De våben de havde samlet sammen den morgen blev senere fragtet til Ladby hvor de blev gemt i bistader hos familien som havde et gartneri der.

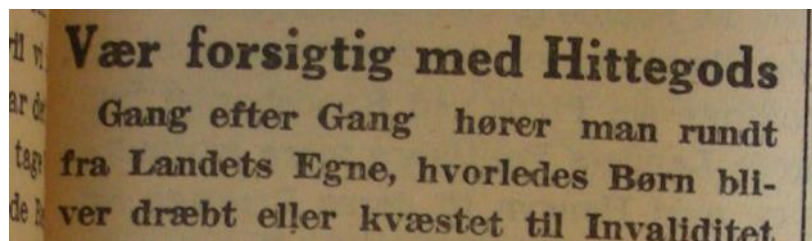
En på Militærvej, som ikke var bange for tyskerne, og som i øvrigt var modstandsmand, henviste dem til et sted i haven hvor noget var gravet ned, det var så deres toiletaffald.

Flere beboere fra de huse hvor man tydeligt kunne se skader, blev arresteret. De blev med tog ført til København hvor de blev afhørt. Det må have været en ganske chokerende og temmelig foruroligende tid, også for deres familier. De blev dog alle frigivet den 12. februar. De var sådan set uskyldige, de havde fået containerne smidt på deres ejendomme ved en fejltagelse, og det var ikke dem, som var stukket af med det hele. Samme dag, den 12., blev et par andre af vejenes beboere arresteret, og det var straks mere bekymrende, for de havde forbindelse til modstandsbevægelsen. De blev taget ned til Grønnegades kaserne hvor de blev afhørt, men blev løsladt allerede dagen efter. Det gik også ud over de vagthavende på luftværnskontoret, som også blev arresteret og forhørt. Men de klarede frisag da de ikke havde tydelige regler om meldepligt til den tyske garnison.

Imens skulle det nedkastede materiale videre i systemet. Af de 24 nedkastede container var den ene eksploderet og de 2 med sprængstof havde de ladet ligge til tyskerne. Containere kunne være pakket med tre standard indhold som havde navne Fox, Tiger og Lion. Ifølge Allan Hulgstad bestod de 21 nedkastet over Ny Holsted af Fox og Tiger typen *"Fox - containere, der indeholdt våben, ammunition og håndgranater til ca. 100 mand, herunder 90 karabiner, 10 pistoler, 4 lette maskingeværer og 4 raketstyr (panserværnsvåben). De resterende var Tiger container, der indeholdt et bredt udvalg af sabotagemateriel."* Fordi bjærgningen af det nedkastede havde været så kaotisk, og en del af containernes indhold allerede var spredt var det ikke muligt at videresende store dele af det som det var meningen.

Det menes dog at noget af sabotagematerialet blev sendt med banen til København, medens resten blev fordelt i amtet. De mange containere, som var blevet kørt ned til et sommerhus blev tømt og formentlig smidt i en mose ved Karrebæktorp Skov. Terp beskrev forløbet videre *"Derefter blev alle våben m.v. lagt i bunden af vognen, og så gik turen til Overdrevsgården, to mand på læsset, og disse skulle helst se så åndsvage ud som muligt, da Overdrevsgården var en slags åndssvageanstalt, en ubevæbnet patrulje forude og en revolverbevæbnet bagved. Alt gik fint selv om det var en lang og kold køretur. Sagerne blev anbragt på loftet af Vogterhuset(Hyrdehuset) i overdrevet".* Nogle af våbnene skulle deles ud til enkelte af Næstveds modstandsgrupper. De blev gemt under nogle sække på en hestevogn, og kørt fra Enø til Borgnakkeskoven under skarp bevogtning i skjul af flere af gruppens medlemmer. For at være overbevisende uskyldig, samlede kusken en lille pige op på vejen og hun sad ovenpå alle maskingevæerne. På bakken ved Borgnakkeskoven sad så en modstandsmand resten af eftermiddagen, øjensynlig i gang med at spise en madpakke og slappe af, medens han ind imellem afleverede våben til folk mod en rekvisition fra Frits Larsen.

Snakken gik i Næstved. Det var jo ganske uhyggeligt at containerne havnede over beboelse. Det kunne have kostet uskyldige menneskeliv. Et af de lokale illegale blade skrev at der var alt for meget "løs snak" om nedkastningen. Det kunne ende med flere arrestationer og fundet af det nu gemte sabotagemateriale m.m. Efter nedkastningen over Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej var tyskerne endnu mere tilstede og søgende efter våbenlagre, og flere blev også arresteret. Tyskerne havde indført dødsstraf for modstandsarbejde, og medlemmer af Hvidstengruppen, som var et modtagehold, blevet henrettet på dette tidspunkt.

Et andet problem var at en del børn også havde været med til opsamlingen af materialet, og børnene var måske ikke helt klar over hvor farligt det de havde i hænderne var. Den danske nedkastningschef rapporterede kækt tilbage til London om de *"raske drenge"* i Næstved, som løb rundt med diverse i lommen *"Når byen endnu ikke er revnet, må det være fordi Vorherre holder sin hånd over tåberne"*. Næstved Tidende bragte en advarsel *"Vær forsigtig med hittegods – Gang på gang, hører man rundt fra landets egne, hvorledes børn bliver dræbt eller kvæstet til invaliditet ved omgang med sprængstoffer, som de har fundet, og senere givet sig til at lege med. Børnene handler ofte i ubetænksomhed, men her kan ikke stærkt nok tilrådes forældrene at formane børnene og i øvrigt se efter, om børnene i deres gemmer har farlige ting, som de har fundet og som senere skal bruges i leg. Sådanne hittegods bør straks uskadeliggøres."* En hel del genstande blev efterfølgende afleveret til f.eks. brandstationen af forældre, og af rektor fra Herlufsholm.

En tragisk ulykke skete den 30. marts og var muligvis en udløber af nedkastningen ved Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej. For noget af det blev gemt i Kalbyris Skov. Overskriften fra Næstved Tidende *"13-årig Næstved-dreng dræbt ved leg med granat"* var den alle forældre til en af disse raske drenge, havde ventet og frygtet. I artiklen stod *"de to drenge var ved middagstid gået hjemmefra og var løbet ind i Kalbyris Skov. Da de gennemsøgte skovbunden, formentlig for at finde anemoner, fandt de en granatlignende genstand. Med drengenes sædvanlige nysgerrighed begyndte de at pille ved genstanden, men det gav intet resultat, og så blev de enige om at prøve at kaste granaten mod en sten for at se, om den vilde give knald. Granaten blev et par gange slynget mod en sten, og ved det næste kast eksploderede den med et brag. Den 13-årige Kurt Petersen, søn af arbmd. Marius Petersen, Kastanievej 37, blev ved eksplosionen dræbt på stedet. Legekammeraten, Kjeld Hansen, søn af arbmd. Elmer Hansen, Kastanievej 32, ramtes af granatsplinter i det ene lår, den ene arm og i maven"*. Heldigvis gik det godt for Kjeld, der var ingen brud, men granatstumperne gav ham nogle slemme sår i låret og i den ene arm. Som der også stod i avisen gjorde begivenheden naturligvis et dybt indtryk på alle i kvarteret, ikke mindst på børnene der havde Kalbyris Skov til legeplads.

Krigen nærmede sig sin afslutning. Men selvfølgelig uden at nogen kunne sætte dato på, eller sige om det blev med kamp til den sidste tysker, eller med en fredelig kapitulation. Våben og ammunition fra bl.a. nedkastningerne var der til uddeling blandt modstandsfolkene når tiden kom. Overflyvningerne intensiveredes indtil der stod i Næstved Tidende at *"Det var som Luftværnet vidste, at det var sidste Gang, Sirenerne skulde lyde. Kun sjældent har Varslingerne været så mange og langvarige som i løbet af i går, da alarmtilstand og flyvervarslingen skiftede dagen igennem. Nu varer det forhåbentlig længe, inden Næstvederne igen skal høre sirenernes stigende og faldende tone – forhåbentlig aldrig mere."* Den omtalte dag var den 4. maj 1945. Forløsningen kom over radioen kl 20.30 med frihedsbudskabet fra London.

Glæden var at mærke overalt. En af de første ting folk gjorde var at fjerne mørklægningsgardinerne. Ikke nok med at man hev de sorte gardiner ned, folk tændte levende lys og stillede dem i vinduerne. Særligt smukt så det ud på sygehuset, ikke det nye højhus, som ikke var bygget den gang, men de flotte gamle bygninger ved siden af. Der var levende lys i alle vinduer. I følge Næstved Tidende *"Lysene sprang frem i vinduerne; levende lys, festligt arrangeret. Vi skal ikke nævne de mange steder, hvor man så festlig og smukt havde stillet levende lys i vinduerne, men vi må dog have lov at fremhæve Amtssygehuset, hvor hvert eneste vindue var illumineret med levende lys. Det så skønt ud og vakte den største begejstring hos alle, der så det"*. Lysstyrken på gadebelysningen kunne de dog ikke nå at sætte op, men nu strålede der lys fra de oplyste vinduer *"festligt og forjættende"* ud over gader og veje. Folk flokkedes udenfor for at nyde en enestående aften. Det blev et symbol på 4. maj og befrielsen, levende lys i vinduet.

Der gik kun få dage før der var engelske tropper i byen. De første nåede frem til Næstved den 9. maj. De fik en overvældende venlig modtagelse. Alle, kvinder som mænd, ung som gammel ønskede at hilse dem velkommen. Delegationen rejste dog hurtigt videre. Et større hold på 30 ankom den 13. maj. De fik ligeledes en overvældende varm modtagelse. Sikke nogle historier de kunne fortælle. De var faldskærmstropper og flere havde taget hele turen med som de sagde, havde været *"Montgomery's ørkenrotter"* i nord Afrika, i Italien, ved D. dag og kæmpede hele vejen op igennem Tyskland. Lige så snart en af soldaterne viste sig blev han bestormet af børn og unge. *"De godmodige engelske soldater skriver autografer til de har fået skrivekrampe"*, men der var en grænse for de var *"derimod helt afvisende for"*

bønner om deres huer. Voksne og børn er lige ivrige for at sikre sig en Montgomery-hue, men soldaterne afviser kategorisk alle tilbud". Flere af disse beundrere havde selv RAF-huer på, altså de hjemmestrikkede som var blevet fundet frem igen til befrielsen. Adspurgt om hvad deres opgave i Næstved var svarede Lt. Grey "Vi skal øve kontrol med tyskernes afmarch, vi skal se, hvordan hele afviklingen er gået – vi skal kort sagt gøre rent (mop up) efter tyskerne her." Han regnede med at det tog en uge, måske to.

I dagene efter befrielsen havde modstandsfolkene naturligvis lyst til at fortælle deres historier til omverdenen. Den 16. maj bragte Næstved Tidende en meget lang artikel om arbejdet gjort af modtageholdene dvs. de folk, som havde taget imod det nedkastede. At det var intenst, hårdt og farligt var der ingen tvivl om, og det har krævet engagement og mod at være med til det. Nogle af besværlighederne blev beskrevet f.eks. med faldskærmene "De 5 i skoven voldte os flere vanskeligheder. En fik vi ret hurtigt ned, men de resterende 4 var umuligt at få ned. Vi kunde nok klatre op i træerne og nå containerne og kunde måske også have skåret snorene over, men så hang faldskærmene der jo, og alle spor fra vor natlige virksomhed skulde udslettes, for vi skulde jo gerne kunne bruge vor flyveplads mere end en gang. Vi forsøgte på alle tænkelige måder, men blev enige om, at der ikke var andet at gøre end at fælde træerne, og vi måtte så se at få fat på sav og reb til dette formål". Artiklen slutter på lidt pudsigt vis, som om de mange gange var blevet spurgt hvor faldskærmene var blevet af. "Faldskærmene fik vi desværre ikke lov at beholde, for chefen sagde, at dem var der så mange, der var kommet galt afsted med, og mange modtagerhold var blevet grebet, fordi de havde fordelt faldskærmene imellem sig. Til vores store sorg blev disse derfor tilintetgjort; men der er ingen tvivl om, at det var det eneste rigtige. Ellers havde vi sikkert ikke 9 gange i løbet af knap 2 måneder kunnet stille til modtagelse på den samme flyveplads." Enkelte faldskærme blev dog gemt.

Den 29. maj forlod de omtalte britiske faldskærmstropper Næstved. Samme dag var der imidlertid VIP gæster fra England som havde et indgående kendskab til den danske modstandsindsats. Gæsterne var den britiske kommandørkaptajn Ralph Hollingworth, leder af den danske sektion af den hemmelige Special Operations Executive, tilsvarende amerikanske major Kai Winkelhorn og to, som der stod i avisen *"nydelige uniformerede damer"*. Disse var kaptajn Elizabeth Burruss og sergent Stella Conway Gordon. Damerne

"havde arbejdet med at udpege de punkter, hvor våbnene skulde kastes ned, og koordinere dette arbejde med listerne over navne, der skulle sendes gennem BBC og advare våbenfolkene om, hvornår de skulle træde i aktion". En parade af modstandsfolk fra modtagerholdene fra Sydsjælland stod klar udenfor Hotel Vinhuset da to *"lækre automobiler"* med gæsterne ankom noget forsinket. De to højtstående mandlige gæster fik overrakt blomsterbuketter af en lille pige og der afholdtes korte taler. Så blev der hilst på modstandsfolkene og udvekslet erfaringer.

Modtagerfolkene havde to containere og div. udstyr med, og viste hvordan de kunne håndtere det hele. Bl.a. en eureka radiosender, dog ikke den som var blevet smidt ned over Militærvej 9. De søde kvindelige officerer viste sig at være udmærket vidende om de lokale forhold. De kendte godt til fejlnekastningen over Ny Holstedvej, Gartnervej og Militærvej. *"Våbenene skulde være kastet ned ca. 40 km længere nord på, men er altså blevet kastet ud for tidligt, formentlig på grund af dårligt sigtbarhed. I*

alle tilfælde, slutter den høje smilende canadierinde, flyverne var meget kede af det, da de kom hjem".

SOE fløj 415 flyvinger med våben og sabotagemateriale til Danmark, i alt 6300 container blev nedkastet. 69 allierede flyvere mistede livet ved nedkastningsoperationer til den danske modstandsbevægelse. Besætningen fra TableJam 215, fejlnedkastningen over Næstved, overlevede krigen. De fløj yderligere missioner over Danmark, Norge, Holland og Tyskland. Piloten, squadron leader William Walther Gunton, blev belønnet med en "Distinguished Flying Cross" *"For completing many sorties with nr. 161 squadron during which his skill, accuracy and enthusiasm have always been most praiseworthy"*.

Piloten William Walther Guntons medaljer

Hvis man gerne vil vide mere om fejlnedkastning over Ny Holsted er Huglstads bog uundværlig, med mange flere detaljer end jeg kom med her. Et fantastisk supplement til den, er "Table Jam 321" af Schrøder og Henriksen. Den fortæller ned til mindste dejlig detalje om en nedkastning ved Rappenborg skov natten mellem 30 og 31 marts 1945. Den er imponerende flot researchet og meget sobert, men ligetil fortalt og med masse af gode vedkommende illustrationer. Jeg så gerne forfatteren kom med en efterfølger til "Table Jam 231", den om "Table Jam 215 - om fejlnedkastningen over Ny Holsted".

Faldskærme

Engelsk faldskærm fra 2. verdenskrig. Orangefarvet og mærket på bånd i kanten: PARAH 19121, ref.no. 15C/186.
Tyndt bomuld

Faldskærme til containere var af bomuld i forskellige farver, og det fungerede til en vis grad som en kode for hvad containerne indeholdt. De kunne være røde, orange, blå, gule eller grønne.

Faldskærmene blev samlet sammen, og lige så snart de var kommet væk fra nedkastningsstedet og i sikkerhed blev de gerne brændt. Fru Rasmussen som I hørte, brændte faldskærmen de fandt i frugttræet med det samme. Det var fornuftigt gjort. Stof var imidlertid en mangelvare under krigen og nogle folk synes det var en skam bare at brænde de mange meter stof. Godt en måned før befrielsen blev 24 containere nedkastet ved Rappenborgskoven. De blev kørt ud til en gård på Enø, også faldskærmene. Tingene blev gemt under et dobbelt loft i en udebygning. Datteren til modstandsmanden Hansen, som boede her, fik syet en kjole ud af en af faldskærmene, og den brugte hun til sin dimission fra gymnasiet nogle uger senere. I England efter krigen, blev de farvede faldskærme solgt, men da farvene ikke var vandfast blev der understreget at de ikke egnede sig til opsynning som tøj.

3. april 1946 blev broderioverførerske Alma Virginia Bechmann Strøh gift i Glostrup Kirke med Erik Stig Nielsen, oversergent i livgarden. Hendes brudekjole var syet af en faldskærm, som under besættelsen var blevet anvendt ved våbenedkastning i Jylland. Brudgommens bror, der var med i modstandsbevægelsen, havde opsamlet og gemt faldskærmen. Kjolens turkisblå farve er original

Natmus. Nr. 6046/1963

Kilder:

Villy Petersen, Carl Otto Hansen, Edith Lafrentz og Bente Juelskjær Hansen.

Allan Hugstad: Kiv og krig – Næstvedegnen 1939-1945

Hans A. Schrøder, Anders D. Henriksen: Table Jam 231 – Våben til Modstandsbevægelsen

Næstved Arkiver

Næstved Tidende

<http://www.tempsford-squadrons.info/>